

بسیار مشوش شده بود - ولی از اخبار اخیر معلوم میشود اوضاع قدری سکونت تبدیل یافته است - خوی و ماکو آرام است و قوافل سلامت میتوانند از راه طرابوزن ایاب و ذهاب نمایند لیکن هنوز دزدها قریحه داغ را اشغال دارند و موافق اخبار واصله طوایف اکراد در دو میلی شهر ساوجبلاغ مشغول غارت میباشند

روز ۱۶ نوامبر یکی از معلمین مسلمان مدرسه روسی را اوباش منعرض گردیده مجروحش ساختند و چند تیر بطرف مدرسه مذکوره شایک نمودند - چون معلم فوق الذکر از اتباع روس می باشد لهذا تسول حواسنار گردیده که هم ترضیه خاطر بعمل آورد شود و هم مقدرین را تنبیه نمایند .

رشت

حاکم جدید موسوم بامیراعظم جداً در حفظ و استقرار نظم با اقدامات پرداخته - عقیدتاش اینست که بیشتر بی نظمی هارا انجمن عباسی سبب شده است و بسیاری از اعضای آن را بچوب بسته و محبوس ساخت - اینکار باعث گردید که مردم تصمیم خود را در پناهنده شدن بقنصلخانه انگلیس اعلام داشتند - و بقنصل جنرال اعلیحضرتی که نماینده از طرف مردم بملاقاتش آمده بود ایشان را نصیحت گفت که حتماً از تحمین احتراز جویند و هر شکایتی که داشته باشند رجوع بمجلس ملی طهران نمایند .

چندی سوز که بامر حاکم به کاما مأمور شده بودند اهالی آن محل

ایشان را محبوس داشتند - حکومت مصمم شد که مرتکبین را تنبیهی نماید که عبرت دیگران شود ولی بنا برخواستش و استدعای رئیس موروئی آن ناحیه از تقصیر ایشان در گذشت .

استرآباد

آگست انگلیس رایورت میدهد که در اواخر ماه اکتبر دستجات معظمی از سوارهای تراکمه بدهات نزدیک استرآباد تاخت و تاز آورده عدۀ از مرد هارا کشتند و جمعی از زنهارا بامواشی و رومه بدر بردند .

مشهد

در قسمت اخیر ماه اکتبر تراکمه " بموت " از برک بمیاندشت و جوین حمله کردند .
جائی که از حملات و چپاول تراکمه مصون مانده همانا ایالت خراسان و شهر مشهد میباشد .

اصفهان

اوضاع اصفهان بالنسبه در ظرف ماه گذشته آرام تر بود . آقایان کلیه معاملات تجارتی را با کمپانی های اروپائی مدغن ساختند - ولی چون بایکی از شرکتهای داخلی که معامله اجتناس

خارجہ میںماید شریکند لہذا باکمال دقت از معاملات خرید و فروش امتعہ خارجہ احتراز دارند - این مسئلہ سبب شد کہ کمپانی زیگلر پرتست نماید و عاملین کمپانی دیکنس مقیم اصفہان نیز راپورت دادند کہ از ترس آقایان نمیتوانند روز را مشغول کسب باشند - تجار ایرانی کہ با کمپانیهای اروپائی طرف معاملہ هستند بہ آقایان شکایت بردند کہ بفوربت نمیتوانند محاسبات خود را با خارجہ تفریح نموده بختم رسانند - بنابراین آقایان برای چهارمہ بایشان مهلت بخشید کہ در ظرف آن مدت بتفریح محاسبات خویش پردازند - شارژ دافر دولت فخیمہ این وسیع را بنظر وزیر امور خارجہ ایران رسانید و جناب ایشان رجوع بکابینہ نمودند و قرار چنین شد کہ اگر آقا نور اللہ درمداختہ امور تجارت خارجہ مداومت نماید اورا از اصفہان حرکت دهند - قسول جنرال دولت روس نیز مطلب را بسفارت خویش راپورت داد .

میراز

شیراز تا اواخر ماداکتبر بحالت اغتشاش باقی بود و بی دربی شلیک میشد - و چون چندین کاولہ بادارہ تلگرافخانہ شہری هند و اروپائی وارد آمد لہذا آن ادارہ موقتاً بستہ گردید .
در ہفتہ اول نوامبر خبر رسید کہ ہردو فریقین متنازعین کمک و استعداد یافتند - برای لاریہا از سوار های جہرمی و قشقائی امداد آمد و بعد از آن دو مسجد شہر را بتصرف در آوردند

و برای فوامها از ایلات عرب فوه رسد - فشه آنها در جنوب و
 مغرب شرار را فرا گرفته اند - روز دوم فوامس لاریها ، ~~مکومی~~
 منسول اعلیحضری ارسال نموده و در آن اظهار داشتند که ورود
 پسران فوام ناع جنگ خواهد شد و اروپائین حسان در معرض
 مخاطره خواهد بود - در همین روز فوامیان کاعدی ، سر کواهم
 نوشته کفیل (آکت انگلیس) بهم ، چند دنگه لاری در
 جنوب و معاصد می دهند وای وی این مسئله را نگر داشت
 روز سوم فوام ح که موسوم بعام السلطنه که همه کدره را
 در باغ آکت انگلیس واقع در حرج شهر کدراسد - و در
 طهران کردند - حیر الدواه اب الحکومه سر کره باغ
 داد که سند لاری بک احمد کاء - از بلام السلطنه در دست داد
 که مینماید او خود سند را دعوی نموده است - فوم ششم واهر
 پسران فوام وارد شدند و روز هفتم الملحی معانی حرج کرده
 در آن وقت اوضاع روی به آرامی و حیثیت بود - معینه دردی
 بطور استمرار باقی است و در بردنکی فسواجه حدس مرده
 مرتبک این عمل گردیدند - در همین اوان تکرافی از منسول
 اعلیحضری واصل نمده مشعر بر اینکه فشقانها باکمال وحشیگری
 باوگرهای وی حمله آوردند .

هاط اطراف شرار سر جیلی معشوش و در حال هرج و
 مرج است - راههای بوشهر و اصفهان را دردها فرا کرده اند و آهائی
 که سبب جنوب را اشغال دارند از ایل فشقائی هستند - فوکر
 لغت بک که چند ساعت بعد از آقای حوش از شرار حرکت

نمود و عجله داشت خود را بقافله برساند یکی از سوارهای قشقائی
بفاصله کمی از قافله او را جلو برده اسکناسهای متعلق به بانک
شاهنشاهی را که بمادل ۴۰۰ لیره (۲۰۰۰ تومان میشد از وی
بسرقت برد .

روز سوم نوامبر بکنفر تاجر آلمانی مقیم شیراز موسوم به
کاپیتن هایپنک بفاصله یکربع ساعت دور از شهر گرفتار سارقین گردید
لباسش را از تن در آوردند و آنچه را که او خود و نوکر همراه
داشتند گرفته شد بعد از آن دزدها سوار اسب ایشان گردیده و
مجبورشان ساختند که در جلو آنها بدوید - کاپیتن مزبور ضربتی
یافت و از پای در افتاد بدان واسطه دزدها که گمان میروند ازایل
قشقائی باشند اورا بانوگوش واسبها سرداده بدررفتند - کاپیتن هایپنک
منقیما بمنزل قنصل جنرال روس آمد وقتسول وقایع را بسفارت
حوبش تفکراف نمود - قنصل انگلیس وقتیکه این حادثه را بسفارت
اطلاع داد اصرار داشت که بایستی برای حفظ اتباع اسکایس
باقدمات کوشید .

بطرف اسکندر تاجر انگلیسی ساکن شیراز باشسول تیر
اندختند و همچو معلوم میشود که اروپائیان بعد از غروب آفتاب
امنیت بیرون رفتن را ندارند .

یزد

حاکم از شهر خارج شد و شعبه بانک شاهنشاهی ایران

تلگراف نمود که سربازهای مستحفظ بانک انجا را ترك نمود و آنها را بدون محافظ گذاشته اند - در این خصوص بایستی بدولت ایران اظهار مؤکد بشود .

کاشان

تلگرافچی تلگراف خانه هند و اروپا مقیم کاشان تلگراف نمود که اغتشاش عظیمی در انجا حادث شده و نزدیک تلگراف خانه بقدری شلیک بشدت مداومت داشت که بدان واسطه قادر بر خارج شدن از تلگراف خانه نبود - این واقعه نیز موضوع اظهارات مؤکد بدولت ایران گردید

کرمان

در بیست و دویم ماه اکتبر حوالی قنصلخانه اعلیحضرتی شلیک در پیوست و بعضی از گلوله ها از بالای آن رد میشد - عقیده کابیتن هاورس این است که شلیک را نظر باینکه اورا وادار بدادن راپورت نمایند که شهر بحالت بی نظمی در آمده و بدان واسطه مانع از معاودت شاه زادهٔ سیف الدوله شود شروع نمودند - ظہیر الدوله در ماه نوامبر بحکومت منصوب گردید .

روز بیست و پنجم ماه اکتبر شخص سیدی به یکنفر پیرمرد یہودی مستخدم مدرسهٔ کلیمیان حمله آورد - برادر امام جمعه که از انجا میگذشت بسید ماحقی گردید و سربازهای قراول مدرسهٔ مزبور

باستخلاص آن یهودی شتافتند - نوکر برادر امام جمعه یاسنک بسربازها
 حمله نمود و ایشان بدان واسطه او را زدند - میو لی کس
 (رئیس مدرسه کلیمیان) آن یهودی را مستخلص گردانید و کاغذی
 بامام جمعه نوشته تحقیق این واقعه را از وی درخواست نمود -
 ضمناً جمعیتی داخل مدرسه گردیده گریبان میو کس را گرفته او را
 بسجد کشیدند و بقتل تهدیدش مینمودند - امام جمعه بایک مخاطره
 شدیدی کوشش نموده او را نجات داد و سلامت روانه خانه رئیس
 قشون محلی گردانید - روزیست و هم همان ماه میو ساکس بگمان
 اینکه بمحلّه یهودیان حمله خواهند آورد پناه بقسولخانه اعلیحضرتی
 برد و در اجا متوقف بود تاوقتیکه کاپیتن هاورس از کار گذار
 برای وی تحصیل امنیت نمود .

بندر عباس

موافق اخبار واصنه قطاع الطريق تمام راه های قافله رو را
 در ظرف ماه اکتبر مسدود داشتند و بدانواسطه تامدتی قوافل از
 حرکت بازمانده بودند ولی موافق اخبار اخیره اکنون کاروان حرکت
 نموده و در اباب و ذهاب است .

ضمیمه خلاصه ماهیانه

یزد

در چهار دهم نوامبر یکنفر تاجر پارسی موسوم به بهرام
 گشتاسب بواسطه شخص مسلمانی هدف گلوله و بسختی مجروح

گردید و ضارب فرار نمود - سفارت اعلیحضرتی در این خصوص بدولت ایران اظهار نموده است .

شیراز

قنصل دولت فحیمه بوم سقم دسامبر تلگراف نمود که در شیراز و نیز در تمام فارس هرج و مرج و بی نظمی مزید یافته و ایلات از تحت اطاعت خارج شده و در بهار منتظر مشکلات و زحمات سخت تر باید بود - رئیس الوزرا بشارژدافر دولت انگلیس اطلاع داده است که تا حاکم فرستاد شود هیچ کاری نمیتوان انجام داد - و حالیه خبر داده شد که بالاخره علاء الدوله در صورتی که شروطشرا تماما پذیرفتند راضی بر رفتن گردید - عقیده مستر گراهم اینست که اگر ایلات را از شهر شیراز خارج نمایند در اوضاع بهبودی حاصل خواهد شد لیکن حاکم فعلی بانقوات قشون مسلح لازم است تا اغتشاشات را خامه بدهد و در حقیقت اگر علاء الدوله بدانجا برود تا اندازه این مقاصد انجام خواهد یافت .

مستحفظین قنصلگری بالمضاعف باقی خواهند بود تا وقتی که اوضاع بهبودی حاصل نماید .

مشهد

تراکمه بقوچان حمله آورده و قشون دولتی را شکست دادند

بندر عباس

مامور مقیم دولت اعلیحضرتی در بوشهر روز اول دسامبر

نگرانا خبر داد که قنصل دولت فخریه مقیم بندر عباس راپورت
فرستاده است که بواسطه شرارت ایلات اوضاع آنجا بسختی و در
شدت گرفتار آمده - ماور مقیم قرار داده است که کشتی اعلیحضرتی
موسوم به لاپینک بدان سمت حرکت نماید .

ملفوفه دوقیم در لف نمرد ۸۴

یاد داشت مستر چرچیل راجع بجلسات مجلس شورای ملی

امران از بهم نوامبر تا دویم دسامبر ۱۹۰۷

«همین مطلبی که در مدت ماه منظور اتفاق افتاد تشریف
فرمائی رسمانه شاه بود در ۱۲ نوامبر بمجلس ملی - شاه زادگان
منتسب بسطنت از جمله ظل السلطان و همچنین نمایندگان هر طبقه
از قبیل صاحبان مناصب و روحانیین حضور داشتند - برای حفظ
جان شاه احتیاطات فوق العاده بعمل آوردند - مراسم تشریفات تقریباً
نامدت فیصاحت بیشتر بطول نیانجامید و بعد از آنکه طرفین آغاز
به تهنیت نمودند و نیز آقا سید عبدالله مجتهد از طرف مجلس مطلق
نمود آنوقت رئیس مجلس تر آرا باصورت قسمنامه مندرجه در ماده
۳۸ قانون اساسی مصوبه ۸ ماه اکتبر ۱۹۰۷ حضور شاه نهاد که
بقید قسم بعد نماید پس از آن رئیس تقاضای «هورا» برای شاه
نموده و عموماً باواز بلند مرید شاه زنده باد کشیدند . هیئت دیپلوماسی
برای حضور در این مجلس دعوت نشده بود .

این نمایش اصلاح و آشتی موقتاً رنجش و تقاریکه مابین

شاه و مجلس موجود بود تخفیف داد ولی بزودی از طرف کار
گذاران شاه عملیات مناظرت آمیزی تجدید یافت که بدابواسطه مردم

بخشم و هیجان آمدند .

در تاریخ ۱۷ نوامبر مباحثه طولانی راجع به بودجه بمیان آمد - کمیون مالیه مجلس صورتی از مخارج درباری که میزان آنرا به پانصد هزار تومان تخمین زده بود پیشنهاد کرد و درخصوص تخفیفاتی که در مواجب و وظایف ارباب حقوق که مبلغ آن درسال بالغ بر نهصد و نود هزار تومان میشد کمیون مزبور اظهار داشت که مبلغ چهار صد و پنجاه هزار تومان آن از تخفیف یا مقطوع داشتن سیزده نفر که از جمله آنها اتابک و مشیر الدوله مرحوم می باشند حاصل شده است .

تقی زاده نطقی در خصوص عدم رضایت شاه و درباریان باین قرار داد نموده و اظهار داشت که اگر شاه باین ترتیبات بودجه موافقت ننماید مجلس مجبور خواهد گردید که صاحبان حقوق و اجزای دربار را خود حقوق داده و پس از آن بقیه را که عبارت از سی هزار تومان خواهد بود تقدیم اعلیحضرت دارد .

در چهاردهم نوامبر مسئله تعیین مسیو بیروت بسمت مستشاری مالیه مجددا در مجلس باحضور وزیر مالیه مطرح مذاکره گردید و معزی الیه اصرار داشت که مجلس صورت کنتراترا قبول نماید - پس از مباحثات طولانی صورت مقابله نامه باینکه رای گرفته نشد قبول گردید .

چون وضع بی نظمی مملکت بدتری یافت انجمنهای مختلطه متحداً روز ۱۹ نوامبر عریضه بمجلس معروض داشته تقاضای اقدامات سریعه در استقرار نظم نمودند و نیز مستدعی شدند که بشاه زادگان

و اعیانیکه هر يك تعهد کرده بودند مبلغ مئینى بیانك ملی اعانه بدهند فشار وارد آید که آنرا نقد بپردازند .

روز ۲۱ نوامبر از حالت و رفتار دو مجتهد بزرگ (آفاسید عبدالله و آفاسید محمد) استنباط میشد که عامه مردم هیچگونه رضائیتی از روش مجلس در کارها ندارند . آفاسید محمد مجتهد در مجلس چنین اظهار داشت که « ما از طریق حکومت شوروی و سلطنت مشروطه بسی محسنات و تمجیدها شنیده بودیم اگر نتیجه آن اینست که مشاهده میشود پس هیچ فایده نخواهد داشت - آبانه تکلیف سلطنت است که مانع از بی نظمی شود ؟ - با این اوضاع کنونی امنیت جانی در این شهر غیر ممکن است »

در بیست و دوم نوامبر رئیس الوزرا باوزرای جنک - عدلیه و تجارت بمجلس آمدند و در موضوع رفورم و انتظام لشون مذاکراتی بمیان آمد - در این خصوص هیچ رای قطعی حاصل نند ولی وزیر جنک وعده داد که در ظرف بک هفته نقشه خود را در طریق رفورم لشون بمجلس تقدیم دارد - در ضمن مباحثات بعضی مذاکرات از استقلال کنل روسی فرمانده بریکاد قراق گفتگو گردید رئیس مجلس گفت که جای آن دارد کنل را بواسطه جنک آزادانه مابین قراقهای وی و فوج « سیلاخوری » که دیروز اتفاق افتاده است ملامت نمود

روز ۲۳ نوامبر عده از وکلارا برای تشکیل کمیونهای مختلفه از جمله کمیون وزارت امور خارجه که وظایف آن مشتمل بر نظارت در کارهای آن وزارتخانه و تحقیق در معاهدات -

قرار داد ها و امتیاز نامها میباشد انتخاب نمودند .

دسایس کار کنان شاه مخصوصا سعد الدوله که اوضاع فتنه و آشوبرا تهدید میکرد جناحی از هیجانهای مصنوعی اشخاصی که مقرری آنها را کاسته بودند و بیز از منازعه فراقها که در ۲۱ نوامبر با «فوج سیلاخوری» در بیوسن واضح و مشهود آمده و موضوع مذاکرات با حرارتی در مجلس گردید که سمت عمده اشرا تقی زاده بیان نمود از - نماشا چیان خواهش شد که از اطاق جلسه خارج شود و مجلس علنی را بخصوصی تبدیل دادند و مذاکرات با حرارتی زنادنر مداومت یافت - کار کنان شاه را بسم نام بردند از جمله شهباشرا که بسی و اهتمام وزیر دربار مقرب شاه گردیده است - سعد الدوله و امیر بهادر را به آواز بلند زشت کار میدانند و برخی از وکلا شدت اصرار داشتند که آنها را باستی از معنکت ببرد نمود - چون از رئیس الوزرا که حاضر بود سؤال شد ایشان گفتند که میدانند ملک قوه در پسرده بر ضد مجلس همی کوشش مینماید - خلاصه قرار چنین داده شد که روز دیگر جلسه خصوصی تشکیل یابد و کابینه وزرا حضور بهم رسانیده در خصوص این اوضاع مشغول مذاکرات شوند

روز ۲۷ نوامبر جلسه خصوصی در مجلس انعقاد یافت لیکن وزرا در دربار سلطنتی توقیف گردیدند - رئیس مجلس اعلام نمود که شاه مایل است از طرف اعضای مجلس نماینده بحضور ایشان فرستاده شود لهذا ده نفر از مابین وکلا بدین سمت انتخاب شده بدربار سلطنت رفتند .

روز ۲۸ نوامبر در جلسه علنی دستخط شاه خطاب بنمایندگان

که روز قبل شرفیاب حضور شده بودند قرائت گردید - اعلیحضرت شاه لزوم تفکیک وظائف مجریه حکومترا از تکالیف قوه مقننه مجلس اصرار فرموده و اوضاع بی نظمی اسف آمیز را که مملکت دچار آمده بسیار مهم شعر دند و بالأخره تاکید داشتند که انجمنهایی که بدون هیچ حقی در امور دولت مداخله مینمایند و دخل آسایش عامه هستند بر چیده شوند و مسبوق گردانیدند که بوزرا نیز امر شده است آنها را موقوف و منحل سازند - مجلس بعد از آنکه با کمال دقت تعقیق نمود که چه جوابی در مقابل فرمایشات شاه داده شود یا مشورت مجتهدین بزرگ ابتدا اظهار تشکر از صدور دستخط مبارک اعلیحضرتی نموده سپس اطمینان میداد که مجلس هرگز مایل باحتیاط و طایف هیئت مجریه با تکالیف اعضای مقننه نباشد - کلیه سعی و اهتمامش در وضع قوانین و نظارت در اجرای آنهاست - اما راجع بموقوف داشتن انجمنها خاطر شاد را متذکر بصل ۲۱ قانون اساسی مصوبه هیجدهم اکتبر ساختند که مجامع آزاد است ولی قول دادند که نظامنامه برای رفتار آنها نوشته شود

(امضا) جی - بی - چرچیل

نمره ۸۵

قسمتی از مکتوب مستر مارلینک برادواردگری (واصله ۲۳ دسامبر)

از طهران بتاريخ ششم دسامبر ۱۹۰۷

اکنون ضعف و بی قدرتی دولت بمنتها درجه رسیده است

ولی باوجود این اسباب تعجب است که باوجود بودن قوانین

همی در تخریب اساس جدید بکار میرود اوضاع مملکت هر چند

خوب نیست بدتر نشده است - لیکن ترس آنست که هیچ علامت امید بخشی برای آتیه نتوان بدست آورد غیر از ایران حتی در ممالک منظمه اگر سکنه بر حکومت مرکزی وارد آید البته منتج متلاشی شدن کلیه انتظامات آن خواهد گردید ولی در ایران اقتدار حکومت مرکزی و نیز تسلط و حکمرانی در ولایات بقدری بسته بنفوذ اشخاص است که عدم اقتدار مرکز اثری در سستی اقتدرات و سلطه ولایات نخواهد نمود چنانچه در اکثر ولایات دیده میشود که بانه آرامی موجود بوده و آثاری که دلالت بر بحران عظیمی که مملکت دچار آن است ظاهر نمیسازند .

چنانچه مذکور داشتم خود حکومت مرکزی بکلی از میان رفته و شاهد آن ندایشن قدرتست در امر و تحکم باطاعت حتی در مورد رؤسائیکه تحت اختیار آن واقفند .

از اینجا میتوان استنباط نمود که چگونه سپهسالار مافرت خود را باستراباد برای جلوگیری از حملات تراکه متجاوز از یازده روز بطول انجام داد و چگونه محتشم السلطنه در عزیمت با رومیه مسامحه میکند و نیز علاء الدوله که بحکومت فارس مقرر شده در حرکت بدانصوب تعلل میورزد - و چون این مطالب از مسائل مؤکده شمرده میشود بایستی از خارجه فشار سخت بحکومت وارد آید که در حرکت آنان عجله نماید .

باحتفال هنوز ضعف حکومت در قطعات دور دست ایران محقق نشده باشد ولی همینکه بوضوح پیوست آنوقت هیچ چیز باقی نخواهد ماند مگر فقط نفوذ شخصی حکام که جلوگیری از

دسایس و اعراض اشخاص محلی نموده نگذارند بفعلیب انجامیده تولید هرج و مرجی شود که نموه آن اکنون در شیراز موجود است - با انحصار نتیجه ضعف حکومت مرکزی معلوم گردیده و چون دایسته شده است که از طهران تقویتی نخواهد گردید لهذا هیچکس حاضر است در ایالاتی که اغتشاش موجود است و با احتمال وقوع آن برود قبل کار برای اعاده و حفظ نظم نماید - شیراز و کرمان و بزد بدون حاکم مانده - در اصفهان بر اندوله آلت دسب آمان میباشد و در ارومیه حاکم را از شهر خارج ساخته اند - در تبریز فرمانها با وجود اینکه با حسن امانتی موافقت داشت دچار محاطره بعبد گردیده و یکی دوزخ شهر در قبضه اختیار « فدائیان » در آمده بود .

وضعیت اوضاع در هیچ نقطه به بدی شیراز نیست - آخرین چاره که حاکم برای تقویت حکومت خویش اندیشید این بود که از طرفه لاری استمداد بطلبد و بعد چون دایس که از بداشتن استعداد و قوه در منتفی شده است مقام خود را ترک نموده شهر را میدان مبارزه دستجات متخاصمه قوام الملک و معتمد دیوان قرار داد و طبیعتا اغتشاش بتمام ایالت فارس ابر نموده است و احتمال کلی مرود که بجهت راهم از وقوع آن ترس داشت صورت خارجی حاصل کند و موقعیکه ایلات در بهار بنقاط سبلاقی خویش معادب نمایند اوضاع خیلی بدتر خواهد گردید .

در سمت جنوب طایفه بهار لو اطراف بندر عباس مشغول تاخت و تاز و شهر در معرض حمله است - در مرکز ایران کاشان

دومین میدان جنگ شدیدی بین نوکر های دونفر از اعیان آن شهر واقع گردیده و اجزاء تلگراف خانه هند و اروپا مدتی گرفتار مخاطره بودند و لیکن همچو بنظر میرسد که کار گذاران ولایتی هیچ اقدامی در آن خصوص نکرده باشند - در اصفهان آقا نور الله و آقا نجفی که یکدیگر را برادرند بفرامه آوردن تحریم امتعه اروپائی میکوشند و سه هفته قبل در یزد بیکنفر تاجر باری بقصد هلاکت حمله کردند و حاکم آنجا نتوانسته است برای بانک شاهنشاهی قراول و مستحفظینی که معمول بوده است حاضر ساخته و در آنجا بگمارد - در قسمت شمالی تاخت و تاز تراکمه حکایات نصف سال قبل را در خاطر تجدید میدهد ولی هیچگونه اقدام مؤثری در جلوگیری آنها بعمل نیامده - امثال اینگونه وقایع بسیارند - لیکن گمان میکنم آنچه را که بیان نموده ام کافی باشد برای داستن اینکه همه جا مقتضیات بی نظمی موجود و حاکم محلی ضعیف است و دولت مرکزی توانائی آنرا ندارد که حفظ نظم را در آل محل بنماید این مسئله بواسطه رشت و کردستان ایران که در حال اغتشاش میباشد ثابت میگردد اما چون حکام آندو ولایت کافی هستند بالنسبه راپوتهای مساعد از آنجا میرسد .

سستی و ضعف حکومت جهة عمده اش بلاشک بیحالی فطری اعضای آن است مخصوصا ناصر الملك با این حال از نقطه نظر اهالی مغرب زمین این کابینه از بهترین اشخاص تربیت شده ایرانی انتخاب گردیده ولی بامشگلات عظیمه متصادف آمده اند که عمده آنها خالی بودن خزانه و مخالفت نهانی و آشکارای شاه و ضدیت

گروه مرخصی است .

بیولی دولت از مسلماب است - رور دیگر که ناصر الملك را ملاقات کردم امثال اظهار داشتند که بهجوجه مالیاتی اتصال نگردیده مگر از کمرکاب که فوق العاده برقی بوده و از عمل کرد تکراتف حابه و مداحل بدکره وانهم کلنه صرف محارح لارمه سده است - و وررا مشغول مذاکره و گفتگوی طرح صنجات اصلاح جمع آوری مالکات و وضع مالکاتهای جدیده میباشد لیکن تمام آنها طبعتا موقوف بدانش و ف است - بولی نمیرسد که بصون داده سود که مأمور استقرار نظم کردید و بهجوجه امیدی نسبت که دستمراس داخلی موفقی شوند و برس آن است که اگر بولی فراهم آید دولت تاس اوصاع حاضره تواند بمصارف مهده رساند .

دومس عاق یعنی صدیق شاه بحمل درایطار ابرامان اشکالی حومه کمر از احتیاج پول نشد - هشت دولت و رؤسای ملک هیچگونه وسائل مسالمت آمیزی نمی رسد که بدان واسطه هوای او را صعب ساحه دستش را در کار محرب کوناه دارند .

بولی که شاه صرف اجزای دسائس خویش میماند معلوم نیست از چه محل بچسگ مناورد - احتمال هوی منرود که بدارك آن را برخی از مسسین وی و بر مرخصی که در ماه سپتامبر گذشته از طریق بدلیس خواهان و طرف دار مجدد شده بودند می کنند.

نمره ۷۶

تلگراف مستر مارلینگ برادوارد گری - (وصول ۲۳ دسامبر)
 بنا بر تلگراف مورخه ۲۲ ماه جاری ~~که~~ شما مخابره
 فرمودید وزیر مختار روس و من تواما بهمان نحو که در تلگراف
 خودم بتاريخ ۲۱ همین ماه اظهار داشته بودم با ظل السلطان
 گفتگو کردیم .

نمره ۸۷

تلگراف سر ادوارد گری بمستر مارلینگ
 از وزارت امور خارجه ۲۳ دسامبر ۱۹۰۷
 در جواب تلگراف مورخه ۲۱ همین ماه شما - تقصای اولی و ثانوی
 شما مورد قبول افتاد .
 در جواب تلگراف ۲۳ - بایستی ظل السلطان را بقرارداد
 حمایتی که با او شرط شده و از جمله شرط اصلی آن اطاعت وی است
 از شاه متذکر ساخت .
 در موضوع ولایت عهد تا میتوانید از مداخلات اجتناب
 نمایند .

نمره ۸۸

تلگراف مستر مارلینگ برادوارد گری - (وصول ۲۴ دسامبر)
 از طهران بتاريخ ۲۴ دسامبر ۱۹۰۷
 بنا بر تلگراف دیروز شما وزیر مختار روس و من مکتوبی
 بظل السلطان نوشته اورا از شروط حمایت خودمان یعنی اطاعت
 کردن از شاه متذکر ساخته و نیز مسبق نمودیم که دولتین متفقا

ولیعهد را بولایت عهد می‌شناسند .

نمره ۸۹

تلگراف سرادوارد گری بمسترمارلینگ

از وزارت امور خارجه ۲۵ دسامبر ۱۹۰۷

شما باید در منازعه شاه بامردمان خویش کمال بیطرفی را اختیار نمائید هرگاه اعلیحضرت شاه بخواهند در سفارتخانه « بمانند » شوند شما نیابستی از قبول آن امتناع نورزید مگر فقط با احتمال مخاطره نفوس دیگران در صورتی که معلوم نباشد جان اعلیحضرت از خطر مصون خواهد بود و باید کاملاً بطور وضوح بفهمانید که ویرا بهمان طریقه و قرار دادن شاه میدهند که ممکن بود سایر ایرانیان در مواقع این گونه مخاطرات بفسارت متحصن شوند چه خیلی بابتی اهمیت داد باینکه مستمسکی بدست کسی بیاید که فرض کنند شاه بقوت و حمایت ما برضد مجلس قیام داشته و باید حاضر باشیم که ویرا تسلیم اولیای امور بنمائیم مشروط بر اینکه بطور سلامت مجاز باشد از ایران خارج شود .

نمره ۹۰

تلگراف متر مارلینگ بر ادوارد گری - (وصول ۹ ژانویه)

از طهران بتاريخ ۹ ژانویه ۱۹۰۷ مطابق ۱۳۲۶ هجری

خواهشمندم رجوع فرمائید بتلگرافی که در بیست و یکم

دسامبر هزار و نهصد و هفت مخابره نموده اند .

وزیر مختار روس و من نتوانستیم دومین مطلب پرگرام

خودمان را تا قبل از سیام ماه دسامبر بموقع اجرا در آوریم یعنی

مجلس ملی را از بهداد و اطمینانی که اغلب محصر شاه نما داده بودند مستحضر دارم - در همان تاریخ مراسلات متحد المصمونی برئیس مجلس ارسال داشته ایشان را از آنچه اقدام شده بود مطلع ساختیم و نفس نایب خود را در خصوص این که آن اغلب محصر عهد حوس وفا خواهند فرمود اظهار داشتیم .
 روز چهارم همن ماه مراسلات مذکوره در مجلس فرست گردید .

نمره ۹۱

قسمتی از مکتوب مسرمارلسنگ سرادوار دگری - (واصله ۲۰ ژانویه ۱۹۰۷

از طهران ۳۱ دسامبر ۱۹۰۷
 تا کمال افتخار و فاع ماهیانه ایران را که در طرف چهارهفته گذشته اتفاق افتاده استک مواض معمول ارسال میدارم و مذاکرات مجلس بر در ضمن خلاصه و افصاح سمب ذکر خواهد نمود .

ملفوف نمره ۹۱

خلاصه حوادث ایران در طرف چهار هفمه گذشته

طهران

مجلس ملی

مجلس محالمت شاه و کار کنان ویرا در ماه دسامبر درگذشت و نشد احساس نموده و در این موضوع چنانچه در خلاصه مذاکرات

سابق آن اشارت شد باکمال حرارت بسی مذاکرات جریان یافت - این بحران که در پانزدهم دسامبر بمعرض شهود آمد همانا از اصرار مجلس در تبعید سعد الدوله و امیر بهادر جنگ دو کار کتان مرتجع شاه ناشی گردید و مظفریتی که نصیب مجلس شد بیشتر بواسطه انحنها بود که باقوت اسلحه از آن حمایت نمودند .

مذاکرات مجلس که جلساتش متوالیا انعقاد یافت محتاج به راپورت جداگانه نیست - عمده آن مذاکرات راجع بحمله لاکهانی شاه بود و کابینه جدید را که فقط سه نفر از اعضای آن تغییر یافتند یعنی نظام الساطنه بجای ناصر الملك و ظفر السلطنه بوزارت جنگ - قائم مقام بوزارت گمرکات و تجارت عاقبت مجلس تصویب نمود ولی در جلسه سی و یکم ماه دسامبر راجع بحوادث جدیده بطور تحقیر مورد استیضاحات و کلا گردیدند - حالیه موقع مجلس شاید از سابق قوی تر شده باشد .

کابینه جدید

وزیر مالیه و رئیس الوزرا	نظام السلطنه
وزیر امور خارجه	مشیر الدوله
وزیر جنگ	ظفر السلطنه
وزیر عدلیه	مخبر السلطنه
وزیر معادن و فواید عامه	صنیع الدوله
وزیر تجارت و گمرکات	قائم مقام
وزیر داخله	آصف الدوله

(امضا) جی - بی - جی - چرچیل

منشی شرقی

تبریز

بازنگی اشخاص مسلح کراً خواسته اند عنفاً بقنصلگری روس داخل شوند و یکی از آنها اظهار داشت که مقصود وی کشتن قنصل روس بوده است .

نظر باغتشاش تبریز و همچنین بر حسب تقاضای قنصل روس در تربید قوای مستحفظه لهذا دولت روسیه معمم شده است و فوق العاده ۲۵ نفر قزاق برای قونسولخانه کسبل داشته و چهار صد نفر قشون در سرحد حاضر دارد .

دویم ژانویه تلگرافی واصل گردید منبر بر ورود ۲۵ نفر قزاق روسی به تبریز که این عدد تعداد مستحفظین قنصلگری را به پنجاه نفر رسانید .

ارومیه

چون شورشیان در امور قضائیه و اجرائیه مداخله می نمودند بدابواسطه امر حکومت باحتلال میگذشت و در ۲۴ نوامبر حاکم به فرمانفرمای آذربایجان و انجمن ابالتی تبریز تشکی نمود - مشار الیه احتیاد یافت که رئیس انقلابیونرا تبعید نماید - اینمستله در ۲۶ نوامبر مسورت وقوع پذیرفت لیکن روز دیگر حاکم خود مجبور بترك آن ولایت گردید و شهر بدون حاکم ماند معهداً هیچگونه بی نظمی و اغتشاش اتفاق نیافتاد .

رشت

در هجدهم دسامبر سوار حیرت‌انگیز و کلای مجلس ملی و ستوغ نافتن عبور مسول روس از آستان‌احکام برای نایب مرور ملک هجدهم عمده در رشت گردیده و روز دیگر حکمران و علمای واعیان و جمعی از طبقات مردم در باکراف خانه اجتماع نمودند - و روز ۲۳ همان ماه رطیرن باکرافی رسید مانی سرانکه مجدداً صلح (مانی ساه و مجلس) اثر قرار کردند - عنوان فرستادن ده هزار نفر از کتلان بحساب مجلس سوزی مانی ساه که چهل نفر از مردم آنجا در س نظامی مسول مانی و در ساه نظامی گردیدند

هنرید

مجلس مانی سکر و طیرن - چهار دست که طر دروم جمعی دهتایون برائت جمع سرب حیرت ان درانه را فرستادن مانی به ساجب و مرور س .

در ادامه دسامبر، محصلین سوز سرور و نوجوان عزم شد و بی خون سر کردند بر در حقیقت مانی ساه - کان کان قرار موده وار به هر مانی ساه به ساه ساه نوجوان فرستاده کردند دو هزار رو هستند دره آن در عرض را، مفعود س .

در ۲۶ - ساهر سرروطه طمان ساه ادارت دولتی در مانی به مجلس نمودند امکان مسس باکراف خانه نگاشی را حرد دیدند

که در شغل خود مداومت نمایند - رور دیگر انجمن امانتی قورخانه را تصرف در آورد و اداره بسنجاه بر حسب خواهش جنرال فنسول ما اجاره داشت که برای ابداع خارجه مملوح ناسد - حزب مسروطه خواهان و نیز فرقه مرتجعین هر دو بصدحت جنرال فنسول ما را در رعایت حفظ نظم و اجتناب از خونریزی بدررفتند - شهر آرم شد و اروپائیان مورد اصکرام واقع گردیدند - اهالی مشهد به بندگی خود را در محس می طهران در معرض خطر تصور مگردید و در خصوص اسان کمال بوحسرا داسند .

اصفهان

شخصی از طرف آه محمی سبب نمایندگی لرد جنرال فنسول دولت و حمله آمده انکار منمود ر بسکه آسان حکم موده ناسد که بکار محمی براند معاملات با اروپائیان نماید - شخص در لور در حضور مسی فنسولگری بکار اس بسته را منمود در صورتیکه همون مسی در موقعیکه آن بوزالاه در عرشه منس حکم مذکور را برده مطلق مگرد حضور داشت - بفر حال بحر بومی عام می تواند ماند سابق با اروپائیه داد وستد نماید .

یزد

مسی که از لرد بکرمان حرکت کرده بود رور ۲۴

توامر سرف روف و از فراز که منگوبند سارویں از ایل صفائی
می ناسند .

تمام سرهاری های ساحوی برد تاسندای چهار هر همگی
فرار کرده و بکرمان عودت نموده اند - بانک ساهساهی ایران
همسدر بواسیه است که ر چهار شهر همه مسجطس دو هر را
رعی بنوقف نماد وای لکراف حه انکس فراول و مسجطس
دارد - ه شهر دوجود دس حاکم ساک و آرم مناسند .

کرمان

دسول حران دوت و حینه در همه کدسه دسه ر لکیر -
حر دد که دسه و حینی اب در حه ع نکاس مقام کرمان
سعاد بوده سی خانه ها بکار مسر - - - در شهر فرمایی
منکند و دوه آمد ر آن موجب شده ان بوده جو هدور - سه
دایر رح حدر خویش در آو در د و حینی و زردو یک و - ا
است بر اسباب خود ر به سب سید و ه رور عرب که ر وی
حکومتی دسر و صدق آن سسر سید سید و ن و ر و نه
بکرف مرز که رور ۱۶ دسامر همسکه ساد حه سکی خود
ر بحر ف ساه برهوی دسه سرور - سول دسه ر مدحه
کاردن دوت کدس در ن واعد سعالام مو - - جو کفند سید
که دوات انکس ر مدحتای جو ه د و ر هرد - حیلر کرد - -
ر کسس خویش سجن سیر د .